

полагающий овладение коммуникативной деятельностью. Системное представление учебного материала способствует его лучшему восприятию и запоминанию. Соблюдая дидактический принцип обучения – от легкого к трудному – целесообразно представить в первую очередь более понятный и доступный материал, постепенно расширяя представляемые темы.

Известно, что при обучении любому иностранному языку единственной реальностью является речь, и мы должны прилагать все усилия на изучение коммуникативной речи на обучаемом языке. Формирование коммуникативных компетенций обучающихся является приоритетным в процессе обучения иностранному языку. По окончании курса обучающиеся должны уметь реализовать эти компетенции в различных жизненных ситуациях.

Литература:

1. Крючкова Л.С., Мощинская Н.В. Практическая методика обучения русскому языку как иностранному. М., Наука, 2009, с.8.
2. Реформатский А.А. Введение в языкознание. М., 1955, с.24.

Salmanova Jalə
Azərbaycan Dillər Universiteti

FRANSIZ DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ PLÜRALİST YANAŞMA

Açar sözlər: *plüralist yanaşma, ana dili, mədəniyyətlərarası yanaşma, tədris, təlim*

Dünyada baş verən iqtisadi, siyasi, mədəni, texnoloji, strateji inkişaf hər bir ölkədə yaşayan fərqli (etnik, azlıq, xarici) qrupların bir-biriləri haqqında sıx məlumat sahibi olmasını təmin edir və onları bir-birinə yaxınlaşdırır. Bu inkişaf mərhələsi fərdlər arasında ünsiyyət və qarşılıqlı əlaqə yaradır. Belə ki, hər bir fərd yaşadığı cəmiyyətdə fərqli mədəniyyətlər haqqında məlumatlanaraq mədəni kimliyə sahib olur. Mədəni kimlik isə onun milli dəyərlərini, mədəni bacarıqlarını və dilini əhatə edir.

Hal-hazırda ölkəmizdə və dünyada mədəniyyətlərarası dialoqun və ünsiyyətin inkişaf etdirilməsi elmin bütün sahələrində tətbiq oluna bilən əsaslı amillərdən hesab edilir. Bu inkişaf mərhələsinin özünü xarici dilin tədrisi zamanı əks etdirməsi dilöyrənənlərin gələcək peşəkar həyatlarında mühüm rol oynayır. Bu səbəbdən də beynəlxalq təhsil sistemində müəllim hazırlığı proqramlarına mədəniyyətlərarası təhsil məcburi fənn kimi daxil edilir.

Dillərin Avropa çərçivəsi» adlı 2001-ci ildə tərtib edilmiş dövlət sənədində qeyd edilir ki, *“dil təkcə mədəniyyətin tərkib hissəsi deyil, həm də mədəni faktlara və hədəflərə çatmaq üçün bir yoldur. İnsanın qarşılaşdığı müxtəlif mədəniyyətlər (milli, regional, sosial) onun sosial-mədəni sərəştəsində ayrı-ayrı hissələri təşkil etmir. Zənginləşdirilmiş və integrasiya olunmuş multikultural sərəştə formalaşdıqca onlar müqayisə edilir və bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olurlar. Multikultural sərəştə çoxdilli sərəştənin tərkib hissələrindən birini təşkil edir və bu komponent digər komponentlərlə də qarşılıqlı əlaqədə olur”* [3, s.106]. Buradan yola çıxaraq qeyd etmək istərdik ki, 2007-ci ildə Avropa Şurasının dil və mədəniyyət komissiyasının qərarı ilə CARAP (Dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşma) adlı mənbə sənədi təsdiq edilərək dillərin tədrisində yeni bir yanaşma tərzini təklif edilmişdir. CARAP sənədi Mişel Kandelienin rəhbərliyi ilə Veronik Kasteloti, Jan-Fransua dö Pietro, İldiko Lörincz, Frans-Jozef Meissner, Anna Schröder-Sura, Artur Noguerol və Antoinette Camilleri-Grima tərəfindən işlənib hazırlanmış və çap edilmişdir.

Plüralist yanaşma dedikdə, ana dili və xarici dilin eyni anda öyrənmə xüsusiyyətlərinə əsaslanaraq tədrisdə yeni bir yanaşma tərzini kimi irəli sürülür. Məqsəd ana dilini baza dil kimi götürmək, bir və ya iki ölkənin dillərinə və mədəniyyətlərinə eyni anda yanaşmağa üstünlük verməkdir. Yəni, müxtəlif dilləri və mədəniyyətləri əhatə edən fəaliyyətlərə eyni anda müraciət etməyə üstünlük verilir. Deməli, dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşma bir neçə dil və mədəniyyəti özündə birləşdirən fəaliyyətlərə əsaslanır. Burada başlıca məqsəd çoxdilli və çoxmədəniyyətli bacarıq konsepsiyasını inkişaf etdirmək və bu bacarıqları davamlı olaraq zənginləşdirmək üçün əlverişli şərait yaratmaqdır. Bunun üçün isə CARAP (Dillərə və mədəniyyətlərə plüralist yanaşma) mənbə sənədində dörd əsas yanaşma metodu prioritet olaraq nəzərdə tutulur:

1. Dillərə oyanış
2. Ana dilləri arasında qarşılıqlı anlaşıma
3. Mədəniyyətlərarası yanaşma
4. İntegrasiya olunmuş dil təlimi

Beləliklə, tələbə xarici dili öyrənərkən öz milli-mədəni dəyərlərini, mədəniyyətini, tarixini öyrəndiyi xarici dilə, ana dilinə və ya yeri gələrsə ikinci bir xarici dilə müraciət edərək qarşılıqlı şəkildə təbliğ etməyi bacarmalıdır.

Ədəbiyyat:

1. Candelier M (coordinateur), Antoinette C-G., Castellotti V., De Pietro J-F., Lörincz I., Meissner F-J., Schröder-Sura A., Noguerol A. CARAP – Cadre de Référence pour les Approches Plurielles des Langues et des Cultures. Strasbourg: Conseil de l'Europe, 2007.
2. Conseil de l'Europe. Cadre européen commun de référence pour les langues. Strasbourg: Conseil de l'Europe, Paris: Editions Didier, 2001.

Seyidova Günay
Azərbaycan Dillər Universiteti

TƏLİM MÜHİTİNİN ƏHƏMİYYƏTİ

Açar sözlər: *təhsil, təlim mühiti, öyrənən, öyrədən*

Müasir dövrdə təhsilin məqsədi təkcə insanları savadlı etmək deyil. Təhsil insanlara başqalarından asılı olmadan öz həyatlarını idarə etmək bacarığı verməkdir. Bu gün əhali və insanların ehtiyacları artdıqca təhsil daha da önəm kəsb edir. Buna görə də, məhsuldarlığı təmin etmək, sağlam rəqabəti təşviq etmək, bilik əldə etmək üçün çox sayda işçiyə ehtiyacı olan bir çox müəssisələr var. Təhsil təkcə oxumaq və yazmaqdan ibarət deyil. Təhsil bilikdən öz mənfəəti üçün istifadə etmək və şəxsi inkişafa töhfə verməkdir. Elmin böyük töhfəsi ilə təhsil sistemləri daim təkmilləşir və fərdlərin daha yaxşı həyat sürməsinə şərait yaradır. Bu gün təhsil sivilizasiyanın və inkişafın ən mühüm parametrlərindən biridir. İş əldə etməkdən başqa, təhsil rifah, azadlıq, xoşbəxtliyi təmin edir.

Təhsilin üç əsas elementi var öyrənən, öyrədən və öyrənmə mühiti. Təhsilin elementləri təhsil mühitində birlikdə üzvi bütövlük təşkil edir. Təhsil mühiti; təhsil texnologiyasından, tədris metodlarından, texnikalarından, strategiyalarından və bütün təhsil funksiyalarının ünsiyyətindən ibarətdir. Təhsilin əsas məqsədlərindən biri öyrənənin bütün aspektlərdə – koqnitiv, emosional, dinamik və əqli inkişafını təmin etməkdir.